

VELENÍ CHEMICKÉMU VOJSKU SPOJENECKÉHO SLOŽENÍ

Organizační struktura a materiálně technické vybavení chemických vojsk spojeneckých armád jsou do jisté míry rozdílné. V důsledku toho při plánování, organizaci a řízení chemického zabezpečení frontu spojeneckého složení nutně vznikají určité problémy. Jejich překonávání klade na velení chemickému vojsku spojeneckého složení některé zvláštní požadavky. V článku chceme zobecnit dosavadní názory na tuto problematiku.

Chemické vojsko frontu spojeneckého složení pozůstává především z frontového a z armádních kompletů.

Frontový komplet může představovat:

- prapory speciální kontroly,
- radiální střediska,
- brigádu chemické ochrany,
- prapor odmožňování výstroje,
- zadýmovací prapor,
- chemickou laboratoř,
- roty chemické ochrany týlu,
- chemický sklad.

Armádní komplet může zahrnovat:

- radiální střediska,
- prapor chemické ochrany,
- prapor odmožňování terénu a výstroje,
- rotu chemické ochrany týlu,
- polní chemický sklad.

Armádní komplet sovětské vševojskové armády může navíc ještě zahrnovat vrtulníkový voz vzdušného radiálního průzkumu, prapor speciální kontroly a zadýmovací prapor.

Kromě toho strovnatelně stejné prvky armádního kompletu chemického vojska nejsou vždy u naší a sovětské vševojskové armády z hlediska organizační struktury, materiálně technického vybavení a bojových možností stejné.

Pod pojmem velení chemickému vojsku rozumíme obecně plánování, organizaci a operativní řízení chemického zabezpečení vcelku. V důsledku toho velení chemické-

mu vojsku frontu spojeneckého složení zahrnuje:

- opatření k zabezpečení vysoké bojové pohotovosti všech spojeneckých součástí chemického vojska,
- ujednacení systému získávání, registrace a zpracování informací nezbytných pro velení chemickému vojsku,
- přijetí rozhodnutí pro velení chemickému vojsku,
- doručení rozhodnutí pro chemické zabezpečení vojskům,
- účast řídicích funkcí funkcionářů chemického vojska na rekognoskaci a organizaci součinnosti,
- zpracování plánu chemického zabezpečení jako nedílné součásti plánu operace,
- organizaci velení chemickému vojsku,
- návrh plánu chemického zabezpečení veliteli nebo náčelníkovi štábu,
- organizaci a operativní řízení chemického zabezpečení operace,
- kontroly a poskytnutí pomoci přímo podřízeným funkcionářům chemického vojska spojeneckého složení.

Zvláštnosti velení chemickému vojsku spojeneckého složení se promítanou ve větším nebo menším rozsahu do všech uvedených opatření. Tyto zvláštnosti jsou dány odlišnostmi v organizační struktuře v materiálně technickém vybavení, v organizaci chemického materiálně technického zabezpečení, v obsahovém i formálním

zpracování a vedení bojové dokumentace, v systému spojení a v rozdílných možnostech jejich využití, v metodách práce správ, oddělení a štábů chemického vojska. Jsou též dány rozdílným složením frontového a zejména armádního kompletu chemického vojska, a tím i bojovými možnostmi, rozdílným způsobem utajování přenosu informací a kódování map.

V dalším se budeme zabývat především těmi opatřeními, u nichž se při velení zvláštnosti projeví nejvýrazněji.

Velení chemickému vojsku představuje ve své podstatě informační systém, který se především zabývá získáváním, registrací, přenosem a zpracováním informací spojených s použitím ZHN nepřitelem a vlastními vojsky, se situací, bojovými možnostmi chemického vojska a zabezpečením vlastních vojsk chemickou technikou a materiálem, s charakteristikou terénu a povětrnostní situace.

Při vedení operací s použitím zbraní hromadného ničení budou informace o **jader-
ných, chemických a biologických napade-
ních a jejich následcích** představovat podstatnou část všech informací mezi štábem frontu a podřízenými štáby. Proto, obdobně jako v ČSLA, ve všech spojeneckých armádách existují samostatné systémy sběru a zpracování informací o napadeních zbraněmi hromadného ničení a jejich následcích.

Rovněž ve frontu spojeneckého složení musí být zabezpečeno, aby v nejkratších možných lhůtách byly předány, popř. vyměněny nezbytné údaje o napadeních zbraněmi hromadného ničení, rozsahu zamoření vojsk, terénu a vzduchu, zejména radioaktivními látkami, a o komplexních následcích napadení.

Sběr, registrace, zpracování, předávání a výměna těchto informací se uskutečňuje na stupních svazu centralizovaně, převážně prostřednictvím specializovaných orgánů typu radiačních středisek. Skutečnost je však v současné době taková, že tato radiační střediska mají pro manipulaci s těmito informacemi odlišné podmínky. Ty jsou dány různou organizační strukturou, technickým vybavením, počtem a účinností spojovacích prostředků, odlišnostmi v utajování informací, v kódování map a ve formalizované dokumentaci pro manipulaci s informacemi. Tyto problémy navíc komplikují ještě jazykové potíže.

Zkušenosti ze společných operačních cvičení a odborných cvičení radiačních středisek však ukazují, že existuje řada řešení, jak tyto potíže omezit a v nejbližší budoucnosti překonat. Jedním z rozhodujících opatření je vybudovat „jednotný sy-

stém sběru a předávání informací“ o radiační a chemické situaci v rámci armád Varšavské smlouvy.

V praxi se nejlépe osvědčuje výměna operačních skupin mezi velitelstvími frontu a armád, do nichž jsou zařazováni důstojníci chemického vojska s potřebnými dokumenty a pomůckami. Tato výměna styčných důstojníků chemického vojska umožňuje v poměrně krátké době navázat nezbytnou součinnost a zprostředkovat nejnutnější výměnu informací.

Informace předávané (vyměňované) mezi radiačními středisky armád a frontu mají značný význam pro nepřitele. Musí být proto předávány utajovanými spojovacími kanály a kódovány. Jejich priorita však není stejná. Proto bude třeba zavést jednotné principy klasifikace a předávání informací, jednotné smluvené volací znaky (signály) pro vzájemný styk, jednotná kódová označení a jednotné zásady pro výměnu informací mezi radiačními středisky (výpočetně analytickými stanicemi).

Praxe potvrzuje, že nevhodnějším způsobem je předávání informací ve formě číselného kódu, který ve spojení s kódovanou mapou umožňuje nejen rychlou manipulaci s informacemi, ale vede i ke značnému omezení jazykových potíží.

Informace o bojové pohotovosti, bojeschopnosti, situaci a bojových možnostech jednotek, útvarů a zařízení chemického vojska frontu můžeme předávat (běžným způsobem) formou písemných a grafických situačních hlášení. Bude však nutné sjednotit jejich obsah. Vzhledem k odlišnostem v organizační struktuře a materiálně technickém vybavení srovnatelně stejných součástí chemického vojska nabývají na významu zejména informace o jejich bojových možnostech.

K vyhodnocování situačních hlášení od podřízených součástí chemického vojska můžeme účelně využít styčných důstojníků. Kromě toho příslušníci správy chemického vojska frontu a frontového radiačního střediska se musí včas důkladně seznámit s organizací, takticko-technickými daty bojové techniky a i od nich odvozenými bojovými možnostmi součástí chemického vojska jim podřízené spojenecké armády. Zkvalitnění procesu velení chemickému vojsku je nutné řešit nejen z hlediska unifikace, ale i zefektivnění práce chemického vojska s důrazem na ujasnění úkolů, zhodnocení situace a vydání předběžných nařízení s cílem zkrátit celkovou dobu rozhodovacího procesu NCHV frontu. K tomu bude nutné důsledně analyzovat obsah a postup práce správy chemického vojska frontu s cílem její maximální optimaliza-

ce. Do obsahu bude třeba zahrnout i možnosti využívání automatizační a mechanizační techniky. Tato analýza a řešení problému je však nad rámec našeho článku.

Jedním z nejsložitějších problémů velení bude organizace **chemického materiálně technického zabezpečení** spojeneckých vojsk. Bude řešena zpravidla jednotně v rámci celkového jejich materiálního a technického zabezpečení.

Při začlenění spojeneckého svazku do sestavy národního vyššího svazu mohou být materiální, technické zabezpečení a přísun materiálních prostředků organizovány podle variant:

1. Při přípravě a vedení společných operací zpravidla vlastními prostředky z národních zdrojů.

2. V případě, že zásobování a technické zabezpečení spojeneckého svazu ze zdrojů na vlastním národním území bude obtížné, zabezpečí je týl a výbrojní systém národního vyššího svazu, do jehož sestavy byl spojenecký svaz začleněn. Pak se do sestavy týlu národního vyššího svazu začleňují i spojenecké týlové orgány s potřebnými zásobami materiálu, dopravními prostředky a nezbytné prostředky technického zabezpečení.

3. V ojedinělých případech může být spojenecký svaz začleněn do sestavy národního vyššího svazu plně materiálně a technicky zabezpečován týlem a technickým systémem národního vyššího svazu s výjimkou speciálních, neunifikovaných druhů techniky a materiálu.

Podle těchto zásad se bude organizovat i chemické materiálně technické zabezpečení. Přičemž v průběhu operace se mohou uplatnit různé varianty.

Poměrně nejsnazší (a při přípravě prvních operací nejčastější) bude zabezpečování spojeneckých vojsk chemickou technikou a materiálem z vlastních zdrojů, organizované náčelníkem chemického vojska národního svazu v součinnosti s týlem a výbrojní službou.

Musíme však počítat s tím, že v průběhu operace může dojít k odtržení národního svazu od vlastních zásobovacích základů a opravárenských zařízení. V tom případě musí povinnost chemického materiálně technického zabezpečení převzít náš náčelník chemického vojska. V této situaci bude nutné, aby naše správa chemického vojska přesně delimitovala unifikovaný materiál, kterým lze plynule zásobovat spojenecká vojska z chemického skladu a neunifikovaný materiál, jehož přísun je nutné vyžádat od spojenecké velení včetně k tomu potřebných sil a prostředků. Obdobně bude nutné delimitovat i techniku chemic-

kého vojska, jejíž opravy bude možné zabezpečit v rámci opravárenské základny a ty její druhy (typy), které bude nutné odsunout do opravárenských zařízení spojenecké armády.

Nejsložitější podmínky nastanou, když spojenecké velení nebude moci z jakýchkoliv důvodů pro zabezpečení svých vojsk vyčlenit potřebné síly a prostředky k jejich chemickému materiálnímu a technickému zabezpečení. V tom případě za chemické materiální a technické zabezpečení spojeneckých vojsk přebírá plnou zodpovědnost (spolu s týlem a výbrojním systémem) náš náčelník chemického vojska. Dosažený stupeň unifikace materiálně technického vybavení chemického vojska ČSLA a spojenecké armády umožňuje v nejnějším rozsahu překonat i tento problém. Osvojení jiných typů bojové techniky a využívání jiných druhů materiálu chemického vojska si však ve formě bojového stmelení nutně vyžádá určité doby.

Má-li se chemické materiálně technické zabezpečení frontu spojeneckého složení efektivně organizovat, musí se předem dokonale zplánovat. V plánu chemického materiálně technického zabezpečení musí se důsledně dořešit a zvýraznit, s jakými zásobami, zásobovacími a opravárenskými silami a prostředky pro své vlastní zabezpečení spojenecký svaz do podřízenosti frontu přejde. Navíc musí být v plánu opatření pro případ, že zásobování spojeneckých vojsk chemickou technikou a materiálem z vlastních zdrojů bude v průběhu operace z jakýchkoli důvodů znemožněno.

Tato problematika nesporně vyžaduje hlubšího teoretického a praktického ověření. V souvislosti s tím je nutné dořešit způsoby využití předem připravených styčných důstojníků k zabezpečení operativní součinnosti při řešení otázek chemického materiálně technického zabezpečení frontu spojeneckého složení.

Problémy shodného charakteru přináší **přijetí rozhodnutí pro chemické zabezpečení, jeho doručení vojskům a zplánování chemického zabezpečení**. Jde hlavně o překonání rozdílných zvyklostí při grafickém a písemném zpracování plánovací dokumentace, dokumentů pro velení chemického vojsku a vykazovaných dokumentů. Vzhledem k tomu, že teoretický a obsahový přístup k plánování chemického zabezpečení je v ČSLA a ostatních spojeneckých armádách shodný, můžeme tyto rozdílnosti snadno překonat ujednacením grafického vyjadřování obsahu opatření a úkolů chemického zabezpečení a zavedením jednotné formalizované dokumentace. Až do doby realizace těchto opatření můžeme tyto pro-

blémy překonávat využitím styčných důstojníků. Zůstává však skutečností, že úprava dokumentace podle zvyklostí vžitých v příslušné spojenecké armádě, tzn. do formy podmiňující její plnou srozumitelnost pro vykonavatele, nutně prodlužují dobu potřebnou na jejich zpracování.

K zavedení formalizované a unifikované dokumentace je třeba:

- sjednotit názory na rozsah a obsah operačních a bojových dokumentů chemického vojska,

- po sjednocení obsahu stanovit nejúčelnější jednotné formy této dokumentace,

- po formalizaci přistoupit k unifikaci dokumentace chemického vojska u spojeneckých armád.

Osobitým problémem k hlubšímu posouzení je, zda k doručení rozhodnutí pro chemické zabezpečení vojskům stačí zpracovat ucelený příspěvek do směrnice velitele frontu pro OPZHN, nebo je třeba vydat zvláštní směrnici náčelníka chemického vojska frontu pro chemické zabezpečení.

Nehledě na skutečnost, že první způsob vylučuje duplicitní vydávání řady direktivních informací, považujeme jej za méně vhodný. Z řady důvodů uvádíme zejména tyto:

1. Má-li být rozhodnutí pro chemické zabezpečení vyjádřeno úplně a jednoznačně, musí být konkrétní a podrobné v míře, která je pro směrnici velitele frontu pro OPZHN neúnosná.

2. Vydání pouhé směrnice velitele frontu pro OPZHN značně ztěžuje počáteční manipulaci s ní ve štábu podřízeného svazu, kde je na ni současně odkázána řada řídicích funkcí. Kromě toho tato praxe značně znevýhodňuje podřízené náčelníky chemického vojska ve srovnání s ostatními náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, kteří všichni dostávají odbornou směrnici.

3. Doručování rozhodnutí pro chemické zabezpečení prostřednictvím směrnice pro OPZHN vede k prohlubování podvědomého názoru, že OPZHN a chemické zabezpečení jsou do značné míry jedno a totéž, což je teoreticky nesprávné a ve svých důsledcích značně škodlivé.

Podstata **organizace velení chemickému vojsku frontu spojeneckého složení** se chápá v teoretické rovině naprosto shodně. Praktická realizace těchto zásad byla ověřena na cvičeních Neutron-79 a 80. Vzhledem k neustálému vývoji zejména praktického nazírání na tuto problematiku však může být konkrétní realizace jednotlivých zásad v národních armádách poněkud rozdílná.

Tyto rozdílnosti můžeme překonat obecně prostřednictvím styčných důstojníků. Při současném rozptýlení míst velení však stoupají požadavky na jejich počty, což je v protikladu s omezenými počty důstojníků v odděleních chemického vojska armád a správy chemického vojska, kde po vyčlenění důstojníků na jednotlivá místa velení nastává značná napjatost v jejich pracovním zatížení.

Bude proto vhodné přijmout opatření, která potřebu styčných důstojníků co nejvíce omezí (vyloučit zcela je však nemůžeme). To si kromě sjednocení grafického vyjadřování opatření chemického zabezpečení, druhu, počtu a formálních úprav zpracované a vedené dokumentace vyžádá i sjednocení zásad rozdělování důstojníků chemického vojska na jednotlivá místa velení a jednotné stanovení jejich povinností.

Vzhledem k rozdílnému vybavení štábů národních svazů výpočetní technikou a tedy i rozdílným zásadám jejího používání, bude i rozdílná míra jejího využití. To se nutně odrazí v rozdílných metodách práce. Tuto skutečnost až na další musí správa chemického vojska frontu ve vztahu k podřízenému oddělení chemického vojska spojeneckého svazu plně respektovat. Důležité však je, aby kvantitativní i kvalitativní vyjádření zpracovaných informací mělo jednoznačně srozumitelnou formu. Tento požadavek je nutné respektovat při formálním ujednávání vedené a vydávané dokumentace. V souvislosti s tím bude z hlediska současných i perspektivních potřeb účelné sjednocovat pracovní algoritmy, umožňující efektivně využití současné výpočetní techniky a vytvářející předpoklady pro budoucí realizaci plnohodnotného automatizovaného systému velení vojskům [PASUV].

Spojení mezi správou chemického vojska (frontovým radiačním střediskem) a spojeneckým oddělením chemického vojska (výpočetně analytickou stanicí) bude na všech místech velení, kromě vzdušného, zabezpečováno telefonním spojením — ZAS, dálkopisným, rádiovým a radioreléovým spojením. Vzdušné místo velení frontu bude zabezpečovat rádiové, telefonní, šifrové i otevřené spojení, rádiové telegrafní spojení s velitelskými stanovišti podřízeného spojeneckého svazu a musí umožňovat napojení na rádiový směr. To vytváří předpoklady pro zabezpečení informací nezbytných pro velení chemickému vojsku.

Nejbezprostřednější styk mezi správou chemického vojska a oddělením chemického vojska podřízeného spojeneckého svazu, které umožní rychlé překoná-

ní vzniklých problémů, bude telefonní spojení — ZAS. Zatížení tohoto spojení při velení frontu spojeneckého složení bude mimořádné. V důsledku toho nemusí vždy umožnit výměnu informací pro velení chemickému vojsku v potřebných lhůtách.

Nejdůležitějším druhem spojení u chemického vojska frontu spojeneckého složení bude proto rádiové spojení. Pro velení chemickému vojsku budou využívány velitelské sítě, rádiová síť chemického zabezpečení frontu a síť radiální informace frontu. V síti chemického zabezpečení frontu budou zařazeny všechny součásti frontového chemického kompletu s výjimkou frontového radiálního střediska, radiálního střediska týlu frontu, rot chemické ochrany týlu a frontového chemického skladu.

Frontové radiální středisko musí mít zabezpečeno přímé spojení rádiovými směry se všemi radiálními středisky, tedy i s výpočetní analytickou stanicí podřízeného spojeneckého svazu. Navíc má i přímé rádiové spojení s praporem speciální kontroly.

Při organizaci spojení v rámci chemického vojska frontu spojeneckého složení bude vznikat celá řada specifických problémů, jejichž vyřešení si vyžádá úzké spolupráce mezi správami chemického vojska a spojovacím vojskem.

Činnost řídicích funkcí chemického vojska při vyřazení jednotlivých míst velení na stupni armády i frontu bude probíhat obecně podle jednotných zásad. V konkrétní praxi mohou vzniknout určité odlišnosti. Za účelem vyloučení jejich nežádoucích důsledků bude nezbytné při převzetí spojeneckého svazu tyto zásady činnosti sjednotit. K tomu bude nutné výhledově přijmout opatření, která činnost řídicích funkcí chemického vojska při vyřazení jednotlivých míst velení maximálně sjednotí.

Mimořádnou pozornost musí náčelník chemického vojska věnovat kontrole a pomoci podřízenému spojeneckému útvaru (svazku). Kromě kontroly pochopení a realizace obdržených úkolů bude zvláštní pozornost věnovat důsledné realizaci opatření, která povedou k překonání zvláštností ve velení chemickému vojsku.

V článku jsme se pokusili shrnout dosavadní názory na velení chemickému vojsku frontu spojeneckého složení. Současná praxe umožňuje v hlavních rysech překonávat těžkosti, které vyplývají ze zvláštností této problematiky. Nezabezpečuje však potřebnou efektivnost velení, neodpovídá plně soudobým a zejména perspektivním požadavkům. Postupně teoretické i praktické dořešení této problematiky představuje celý komplex otázek, který jsme se snažili v našem článku nejen specifikovat, ale i naznačit přístupy k jejich řešení a tím přispět k rozpracování zásad velení chemickému vojsku frontu spojeneckého složení.

Vyřešením rozdílností a zvláštností velení chemickému vojsku frontu spojeneckého složení v období plánování a organizace se do značné míry umožní jejich překonání i v průběhu řízení chemického zabezpečení operace.

Sjednocením informačního systému, zásad zpracování a vedení dokumentace, dořučování rozhodnutí vojskům a organizace velení chemickému vojsku se vytvářejí hlavní předpoklady pro jednotné řízení chemického zabezpečení v průběhu operace. Zejména v tomto období se uplatní nezastupitelná role styčných důstojníků.

Analýza problematiky velení chemickému vojsku frontu spojeneckého složení naznačuje celou řadu dílčích opatření, která bude nutné v nejbližší budoucnosti teoreticky dorešit a na spojeneckých cvičeních ověřit. Přesto však jisté rozdílnosti a z nich vyplývající zvláštnosti tu zůstanou i nadále.

Z naznačených přístupů k jejich překonávání vystupuje do popředí potřeba bezprostředního velení podřízeným spojeneckým součastem zaměřeného (kromě jiného) právě na překonání potíží, které vyplývají z dosud neúplné unifikace a integrace.

Bezprostřední, soustavné velení se dá neefektivněji realizovat osobním stykem. Ten samozřejmě předpokládá od všech příslušníků správy chemického vojska přiměřené znalosti ruského jazyka.

Zdůraznili jsme již, že při velení chemickému vojsku frontu spojeneckého složení jsou nepostradatelní styční důstojníci. Máme na mysli především styčné důstojníky chemického vojska začleněné do operační skupiny, vysílané štábem podřízeného spojeneckého svazu do štábu frontu nebo naopak. Vzhledem k počtům důstojníků v oddělení chemického vojska spojeneckého svazu a charakteru funkce styčných důstojníků se domníváme, že by měli být minimálně dva. Jeden z oddělení chemického vojska svazu a další 1—2 z výpočetně analytické stanice.

Zásady použití styčných důstojníků při velení chemickému vojsku frontu spojeneckého složení, zejména pokud jde o jejich počet, vyčlenění, vybavení, rozmístění a celkovou připravenost, si vyžadují hlubšího rozpracování.